

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

12. září 2013 *

„Soudní spolupráce v občanských věcech — Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 1 odst. 1 — Působnost — Pojem ‚věci občanské a obchodní‘ — Žaloba podaná veřejným orgánem — Náhrada škody z důvodu účasti třetí osoby, která není osobou povinnou k dani pro účely DPH, na daňovém podvodu“

Ve věci C-49/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Østre Landsret (Dánsko) ze dne 25. ledna 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 31. ledna 2012, v řízení

The Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs

proti

Sunico ApS,

M & B Holding ApS,

Sunilu Kumaru Harwanimu,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (zpravodajka) a C. G. Fernlund, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 21. února 2013,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Sunico ApS, M & B Holding ApS a Sunila Kumara Harwaniho O. Spiermannem, advokat,
- za vládu Spojeného království L. Christiem, S. Ossowskim a S. Lee, jako zmocněnci, ve spolupráci s A. Henshawem, barrister,
- za švýcarskou vládu D. Klingelem, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: dánština.

— za Evropskou komisi M. Wilderspinem a C. Barslev, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 11. dubna 2013,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl.vyd. 19/04, s. 42).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (daňová a celní správa Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, dále jen „Commissioners“) a Sunico ApS, M & B Holding ApS, jakož i S. Harwanim (dále jen společně „Sunico“), ohledně řízení zahájeného na návrh Commissioners, týkajícího se platnosti obstarání majetku společnosti Sunico nacházejícího se na dánském území.

Právní rámec

Unijní právo

Nařízení č. 44/2001

- 3 Body 6 a 7 odůvodnění nařízení č. 44/2001 uvádějí:

„(6) Za účelem dosažení volného pohybu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je nezbytné a vhodné, aby se pravidla upravující příslušnost a uznání a výkon rozhodnutí řídila právním nástrojem Společenství, který by byl závazný a přímo použitelný.

(7) Oblast působnosti tohoto nařízení by měla zahrnovat všechny hlavní věci spadající do oblasti občanského a obchodního práva kromě určitých přesně stanovených záležitostí.“
- 4 Článek 1 odst. 1 tohoto nařízení vymezuje věcnou působnost tohoto nařízení následujícím způsobem:

„Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní a správní.“

Dohoda ES-Dánsko

- 5 Účelem dohody mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané v Bruselu dne 19. října 2005 (Úř. věst. L 299, s. 62, dále jen „dohoda ES-Dánsko“), schválené jménem Evropské unie rozhodnutím Rady 2006/325/ES ze dne 27. dubna 2006 (Úř. věst. L 120, s. 22), je uplatňovat ustanovení nařízení č. 44/2001 a prováděcích pravidel k němu na vztahy mezi Evropskou unií a Dánským královstvím. V souladu s čl. 12 odst. 2 dohody ES-Dánsko vstoupila tato dohoda v platnost dne 1. července 2007 (Úř. věst. 2007, L 94, s. 70).
- 6 Preambule této dohody zní následovně:

„[...]

Vzhledem k tomu, že Soudní dvůr [Evropské unie] by měl mít za stejných podmínek pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se platnosti a výkladu této dohody, které předložil dánský soud nebo tribunál, a že dánské soudy a tribunály by proto měly požadovat rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu nařízení [č. 44/2001] a jeho prováděcích opatření za stejných podmínek jako soudy a tribunály jiných členských států,

[...]“

- 7 Podle čl. 2 odst. 1 uvedené dohody, nadepsaného „Příslušnost, uznávání a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech“:

„Nařízení [č. 44/2001], které je uvedeno v příloze této dohody a tvoří její součást, a prováděcí pravidla k němu přijatá na základě čl. 74 odst. 2 nařízení, a pokud jde o prováděcí pravidla přijatá po vstupu této dohody v platnost, provedená [Dánským královstvím] podle článku 4 této dohody a pravidla přijatá podle čl. 74 odst. 1 nařízení, se použijí podle mezinárodního práva na vztahy mezi [Unii] a [Dánským královstvím]“

- 8 Článek 6 odst. 1 a 6 téže dohody, nadepsaný „Pravomoc Soudního dvora [Evropské unie] ve vztahu k výkladu této dohody“, stanoví:

„1. Vystane-li otázka platnosti nebo výkladu této dohody v řízení před dánským soudem, obrátí se tento soud na Soudní dvůr se žádostí o rozhodnutí v této věci vždy, kdy by se to za stejných okolností vyžadovalo od jiného členského státu Evropské unie v souvislosti s nařízením [č. 44/2001] a prováděcími pravidly k němu uvedenými v čl. 2 odst. 1 této dohody.

[...]

6. Jestliže dojde ke změně ustanovení Smlouvy [o ES], která upravují rozhodování Soudního dvora s důsledky pro rozhodování v souvislosti s nařízením [č. 44/2001], může [Dánské království] oznámit Komisi své rozhodnutí neuplatňovat tyto změny ve vztahu k této dohodě. Oznámení musí být učiněno v okamžiku vstupu těchto změn v platnost nebo do 60 dnů poté.

V takovém případě se dohoda považuje za ukončenou. Ukončení nabývá účinku tři měsíce po oznámení.“

Dánské právo

- 9 Ustanovení § 634 odst. 1 občanského soudního řádu (retsplejeloven) stanoví:

„Do jednoho týdne od obstavení zahájí věřitel řízení o nároku, v souvislosti s nímž bylo obstavení provedeno, ledaže dlužník neuplatnil během nebo po řízení o obstavení žádné námitky. Během tohoto řízení věřitel také uplatní zvláštní nárok na potvrzení obstavení.“

- 10 Ustanovení § 634 odst. 5 tohoto řádu stanoví:

„Pokud je věc, která se týká dotčeného nároku, projednávána před zahraničním soudem, jehož rozhodnutí má mít v Dánsku závazný účinek, rozhodnutí o přípustnosti řízení zahájeného podle prvního odstavce se odloží, dokud nebude vydáno právně účinné rozhodnutí v zahraniční věci. Soud může však okamžitě rozhodnout o otázkách týkajících se potvrzení příkazu o obstavení.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 11 Na základě údajného „kolotočového“ podvodu s daní z přidané hodnoty (dále jen „DPH“), který umožnil únik této daně na výstupu na úkor britského rozpočtu, zahájili Commissioners soudní řízení jak ve Spojeném království, tak i v Dánsku.
- 12 Pokud jde zaprvé o řízení zahájené ve Spojeném království, Commissioners podali dne 17. května 2010 u High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Spojené království), žalobu proti několika právnickým a fyzickým osobám se sídlem nebo s bydlištěm v Dánsku, mezi nimiž byla i společnost Sunico.
- 13 Otázkou, která se před tímto soudem stala předmětem sporu, je, zda mohou Commissioners požadovat od takových nerezidentů, jako je společnost Sunico, v rámci žaloby na náhradu škody („claim for damages“) náhradu škody odpovídající částce DPH nezaplacené osobou povinnou k této dani ve Spojeném království, a to z důvodu, že se tito nerezidenti podíleli na „zločinném spolčení za účelem podvodu“ („tortious conspiracy to defraud“) ve smyslu britského práva. Commissioners konkrétně tvrdili, že uvedení nerezidenti byli na území Spojeného království shledáni vinnými z „kolotočového“ podvodu s DPH. Commissioners rovněž uvedli, že vzhledem k tomu, že titíž nerezidenti nebyli osobami povinnými k dani pro účely DPH ve Spojeném království, byli skutečnými příjemci částek získaných prostřednictvím tohoto mechanismu daňového úniku.
- 14 Osoba povinná k dani pro účely DPH ve Spojeném království podílející se na tomto kolotočovém podvodu s DPH není účastníkem řízení před High Court of Justice ani původního řízení.
- 15 Vzhledem k tomu, že se odpovědnost těchto nerezidentů ve Spojeném království nezakládala na právních předpisech v oblasti DPH, založili Commissioners žalobu podanou k High Court of Justice na ustanoveních tohoto členského státu týkajících se deliktů či kvazideliktů odpovědnosti („tort“), použitelných na zločinné spolčení s užitím nezákonných prostředků („unlawful means conspiracy“).
- 16 Ke dni předkládacího rozhodnutí stále probíhalo řízení před High Court of Justice.
- 17 Před podáním této žaloby poskytly dánské daňové orgány na základě nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 ze dne 7. října 2003 o správní spolupráci v oblasti daně z přidané hodnoty a o zrušení nařízení (EHS) č. 218/92 (Úř. věst. L 264, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 392) na žádost Commissioners informace o nerezidentech, žalovaných u High Court of Justice.
- 18 Kromě toho zahájili Commissioners řízení i v Dánsku.
- 19 Dne 18. května 2010 povolil fogedret i København (exekuční soud v Kodani, Dánsko) na žádost Commissioners obstarání majetku společnosti Sunico na dánském území pro účely zajištění uplatňovaných nároků Commissioners na náhradu škody.
- 20 Společnost Sunico podala proti těmto usnesením o obstarání odvolání, které bylo zamítnuto rozhodnutím Østre Landsret (Dánsko) dne 2. července 2010.
- 21 Samostatným podáním, došlým Københavns byret (okresní soud v Kodani, Dánsko) dne 25. května 2010, žádali Commissioners v souladu s § 634 odst. 1 občanského soudního řádu, aby tento soud potvrdil platnost usnesení o obstarání, vydaných fogedret i København, jakož i zaplacení částky ve výši 40 391 100,01 liber šterlinků (GBP), odpovídající výši nezaplacené DPH.
- 22 Společnost Sunico navrhla, aby byl návrh na zaplacení podaný Commissioners zamítnut jakožto nepřípustný nebo přinejmenším jako neopodstatněný, a pokud jde o část žaloby týkající se obstarání, zrušit tato zajišťovací opatření.

- 23 Usnesením ze dne 8. září 2010 postoupil Københavns byret věc předkládajícímu soudu.
- 24 Předkládající soud rozhodl, že bude samostatně rozhodovat o otázce, zda je podle § 634 odst. 5 občanského soudního řádu nutno řízení, které před ním probíhá, přerušit až do ukončení řízení probíhajícího před High Court of Justice.
- 25 Předkládající soud si zejména klade otázku, zda taková žaloba, jako je žaloba podaná dne 17. května 2010 k soudům Spojeného království, spadá do působnosti nařízení č. 44/2001, takže rozsudek vydaný těmito soudy může být na základě tohoto nařízení a dohody ES-Dánsko uznán a vykonán v Dánsku.
- 26 Za těchto podmínek se Østre Landsret rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být článek 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že do jeho působnosti spadá žaloba, v jejímž rámci orgány členského státu uplatňují nárok na náhradu škody vůči podnikům a fyzickým osobám se sídlem a bydlištěm v jiném členském státě na základě obvinění – učiněného podle vnitrostátního práva prvního členského státu – ze zločinného spolčení za účelem podvodu spočívajícího v účasti na úniku DPH, dlužné prvně uvedenému členskému státu?“

K předběžné otázce

- 27 Úvodem je nutno konstatovat, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 28 Jak totiž potvrdila Komise na jednání před Soudním dvorem, po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy, která zrušila článek 68 ES, nevyužilo Dánské království možnosti stanovené v čl. 6 odst. 6 dohody ES-Dánsko oznámit Komisi své rozhodnutí neuplatňovat tuto změnu Smlouvy o ES do šedesáti dnů od vstupu těchto změn v platnost. Z toho vyplývá, že na základě zrušení článku 68 ES se rozšíření možnosti předkládat předběžné otázky týkající se soudní spolupráce v občanských věcech na soudy, jejichž rozhodnutí mohou být napadena opravnými prostředky, vztahuje i na předkládající soud.
- 29 Podstatou předběžné otázky tohoto soudu je, zda musí být pojem „věci občanské a obchodní“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že zahrnuje žalobu, kterou se veřejný orgán členského státu domáhá od fyzických a právnických osob se sídlem nebo s bydlištěm v jiném členském státě náhrady škody způsobené v rámci zločinného spolčení za účelem podvodu v oblasti DPH, dlužné prvně uvedenému členskému státu.
- 30 Společnost Sunico, která chce pokračovat v řízení před předkládajícím soudem, tvrdí, že rozsudek soudů Spojeného království v rámci řízení o žalobě na náhradu škody podané proti ní nemůže mít v Dánsku závazný účinek. Takový rozsudek není v souladu s nařízením č. 44/2001 v Dánsku vykonatelný, neboť žaloba na náhradu škody, kterou podali Commissioners, je založena na skutečnosti, že třetí osoba, která je ve Spojeném království osobou povinnou k dani pro účely DPH, nezaplatila tuto daň, takže tento návrh se řídí anglickým právem DPH. Taková žaloba tudíž podle společnosti Sunico nespadá do oblasti působnosti tohoto nařízení, neboť žaloby v daňových věcech jsou z ní výslovně vyňaty.
- 31 Commissioners navrhli přerušit řízení ve věcech probíhajících před předkládajícím soudem a tvrdí, že rozsudek vydaný soudy Spojeného království na základě žaloby na náhradu škody podané proti společnosti Sunico musí být v souladu s nařízením č. 44/2001 a dohodou ES-Dánsko vykonatelný v Dánsku.

- 32 Úvodem je nutno připomenout, že v rozsahu, v němž nařízení č. 44/2001 napříště ve vztazích mezi členskými státy nahrazuje úmluvu ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32, dále jen „Bruselská úmluva“), platí výklad této úmluvy poskytnutý Soudním dvorem i pro uvedené nařízení, jestliže je možno považovat jeho ustanovení a ustanovení Bruselské úmluvy za rovnocenná (viz zejména rozsudek ze dne 11. dubna 2013, Sapir a další, C-645/11, bod 31). Kromě toho z devatenáctého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001 vyplývá, že musí být zajištěna kontinuita mezi výkladem Bruselské úmluvy a uvedeného nařízení.
- 33 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že oblast působnosti nařízení č. 44/2001 je omezena na pojem „věci občanské a obchodní“, stejně jako oblast působnosti Bruselské úmluvy. Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že tato působnost je vymezena hlavně prvky, které charakterizují povahu právních vztahů mezi účastníky sporu nebo předmět tohoto sporu (viz zejména rozsudky ze dne 18. října 2011 Realchemie Nederland, C-406/09, Sb. rozh. s. I-9773, bod 39, a výše uvedený rozsudek Sapir a další, bod 32).
- 34 Soudní dvůr tak měl za to, že ačkoliv určité spory mezi veřejným orgánem a osobou soukromého práva mohou spadat do působnosti nařízení č. 44/2001, je tomu jinak, jestliže veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci (viz zejména výše uvedený rozsudek Sapir a další, bod 33 a citovaná judikatura).
- 35 Pro účely zjištění, zda se o takový případ jedná v takovém sporu, jako je spor v původním řízení, je nutno přezkoumat základ a podmínky výkonu žaloby podané Commissioners ve Spojeném království u High Court of Justice (viz obdobně rozsudky ze dne 14. listopadu 2002, Baten, C-271/00, Recueil, s. I-10489, bod 31, a ze dne 15. května 2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, Recueil, s. I-4867, bod 23).
- 36 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že skutkovým základem žaloby, o které rozhoduje tento soud, je údajné podvodné jednání společnosti Sunico a jiných nerezidentů, žalovaných před uvedeným soudem, kterým je vytýkáno, že se na území Spojeného království podíleli na řetězové operaci prodeje zboží, jejímž cílem bylo vytvořit mechanismus „kolotočového podvodu s DPH“, umožňující osobě povinné k dani pro účely DPH dosáhnout úniku této daně splatné na výstupu v tomto členském státě a stát se tak skutečnými příjemci částek získaných tímto daňovým únikem.
- 37 Pokud jde o právní základ návrhu Commissioners, jejich žaloba proti společnosti Sunico se nezakládá na právní úpravě Spojeného království týkající se DPH, ale na údajné účasti společnosti Sunico na zločinném spolčení, jehož účelem je spáchání podvodu spadající do právního rámce občanskoprávní deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti tohoto členského státu.
- 38 Stejně tak vyplývá z předkládacího usnesení, že společnost Sunico a další nerezidenti žalovaní u High Court of Justice nejsou ve Spojeném království osobami povinnými k dani pro účely DPH, takže nepodléhají této dani podle právních předpisů tohoto členského státu.
- 39 Jak uvedly Komise a vláda Spojeného království, v rámci tohoto právního vztahu nemají Commissioners žádné pravomoci, které by se odchylovaly od pravidel použitelných ve vztahu mezi soukromými osobami. Konkrétně, jak zdůraznila generální advokátka v bodě 44 svého stanoviska, Commissioners si na rozdíl od obvyklého postupu v rámci výkonu veřejné moci nemohou sami vydat exekuční titul, který by jim umožnil vymáhat pohledávku, ale pro tyto účely jsou v takové souvislosti, jako je souvislost v projednávaném případě, odkázáni na řádnou soudní cestu.
- 40 Z toho vyplývá, že právní vztah existující mezi Commissioners a společností Sunico není právním vztahem založeným na veřejném právu, tj. v projednávaném případě daňovém právu, zahrnujícím výkon veřejné moci.

- 41 Z předkládacího usnesení sice vyplývá, že částka náhrady škody požadovaná Commissioners odpovídá částce DPH splatné na výstupu osobou povinnou k dani pro účely DPH ve Spojeném království. Nicméně skutečnost, že se rozsah deliktů odpovědnosti společnosti Sunico vůči Commissioners a výše daňové pohledávky, kterou mají Commissioners vůči osobě povinné k dani, shodují, nelze samu o sobě považovat za důkaz toho, že žaloba Commissioners před High Court of Justice spadá pod výkon veřejné moci, kterou Commissioners disponují vůči společnosti Sunico, jelikož je nesporné, že právní vztah existující mezi Commissioners a společností Sunico se neřídí právní úpravou Spojeného království týkající se DPH, ale právní úpravou tohoto členského státu týkající se deliktů či kvazideliktů odpovědnosti.
- 42 Pokud jde konečně o otázku, zda má žádost o informace, kterou zaslali Commissioners dánským orgánům na základě nařízení č. 1798/2003 před podáním žaloby k High Court of Justice, vliv na povahu právních vztahů mezi Commissioners a společností Sunico, je nutno konstatovat, že z písemností ve spise, který má k dispozici Soudní dvůr, nevyplývá, že Commissioners využili v rámci řízení probíhajícího před High Court of Justice důkazů získaných v rámci výkonu veřejné moci.
- 43 Předkládajícímu soudu nicméně přísluší, jak zdůraznila generální advokátka v bodě 45 svého stanoviska, aby ověřil, zda nedošlo k takovému použití důkazů, a zda se tudíž Commissioners v rámci své žaloby proti společnosti Sunico a dalším nerezidentům žalovaným před High Court of Justice nacházeli ve stejné situaci jako soukromoprávní strana sporu.
- 44 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na předběžnou otázku odpovědět tak, že pojem „věci občanské a obchodní“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje žalobu podanou proti fyzickým a právnickým osobám se sídlem nebo s bydlištěm v jiném členském státě, kterou se veřejný orgán členského státu domáhá náhrady škody způsobené v rámci zločinného spolčení za účelem podvodu v oblasti DPH, dlužné prvně uvedenému členskému státu.

K nákladům řízení

- 45 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Pojem „věci občanské a obchodní“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje žalobu podanou proti fyzickým a právnickým osobám se sídlem nebo s bydlištěm v jiném členském státě, kterou se veřejný orgán členského státu domáhá náhrady škody způsobené v rámci zločinného spolčení za účelem podvodu v oblasti daně z přidané hodnoty, dlužné prvně uvedenému členskému státu.

Podpisy.